

Јован Стерија Поповић

Зла жена

ВЕСЕЛО ПОЗОРИШТЕ У ТРИ ДЕЈСТВА

Свим

кротким, љупким, тихим

женама

помрачителним

хоризонта шчастија земној

осијателницама,

које

толико већма мрзимо,

колико силније љубимо,

и колико ћише мрзимо,

толико већма љубити тежимо;

горчастим

сладошти земне строптелницама

рода човеческог

господствујућим ропкињама

волшебном ово огледалоо

посвећује се

Ein einzig böses Weib lebt höchstens in der Welt;

Nur Schlimm, dass jeder seins für dieses einz'ge hält.

Lessing

Крас и лепота славуја јест љупкост славујева гласа,
Крас и лепота Жене јест њена њежна тихост.
Мужу је сунце она, дома звезда, а дечици Мајка,
С њоме рајска срећа, с њом задовољство цвета

ПРЕДГОВОР

Оном који је с немачком литературом мало више познат, пашће може бити на памет да је оваково што и у књигама славног Вајсе читао, ал' ће одмах и то приметити, да између мојег и Вајсиног дела никакве друге слике нема, осим прве једнаке идеје, коју смо обојица, Вајсе за волшебну оперу (Zauber Oper) ја пак за природну комедију, свак' по свом свиђењу и укусу, употребили и израдили. Из овог узрока и називам позориште ово сопственим делом, и надам се да ће од мојих читатеља онако исто примљено бити као и досадашња моја сочиненија. Што се пак читатељки тиче, њима право остављам ондасуд изрећи кад књигу внимателно прочитале буду. Ја знам да сам и с пређашњим издањима слаб кредит код женскога пола задобио; имао сам срећу сопственим ушима слушати како је гдикоја лепа господична свој удивленија достојни језик против мене пружила, али, ружа остаје ружа, ако ће нас двадесет реди на дан убости. Ја женски род онако исто почитујем као што и најприљежнији Епикура ђак почитује; и од осам година овамо, то јест откад сам намислио женити се, нисам милије сентенције нашао

од оне из Шилера:

Чествујмо жене, те преду и ткаду,
Шчастија ружу домашњем у саду,
Плету блаженства озарени сплет.

„Зашто, дакле, против нас пишете?" Овако ме, фрајлице, једна ваша другарица запитала, и оно што сам њојзи одговорио, мислим да је нужно свима обзнанити. Ја сам момак у најлепши моји година (које су пак момку најлепше године, оне ли кад он мисли да све зна, или оне кад види да ништа не зна, и проче, то је други вопрос. Ја сам момак, ако не леп, а оно ни ружан (који је момак ружан, онај ли коме су рапави образи, а провидљиво срце, или онај који с финим 'аљинама погрешке своје покрива, то је други опет вопрос). Ја, дакле, таки и таког створа момак још нисам срећан био да се каква девојка ('оћу рећи господична) у мене заљуби. Ја сам много пути молио и преклињао Амора и Венеру, бадава; резултат је увек био: "и не пријаша јего". Је ли, дакле, чудо, моје високопочитајеме матроне, да се сада не расрдим и у љутини штогод против женског пола напишем, за које се после увек од срца кајем. Ако сте дакле, моје миле читатељке, раде да се више против вас ништа не пише, ви знате лек: пишите ми и ја ћу абије у чувство доћи ('оће ли пак то бити љубови чувство, или друго какво чувство, то је опет други посао). Даље мојим читатељкама за утешеније јавити имам да ћу скорим временом Цандрљивог човека издати, које дело, ако ништа друго, а оно ће бар достаточено показати колико љубитељица књига српски род броји.

ДЕЈСТВУЈУЋА ЛИЦА

ГРАФ ТРИФИЋ

СУЛТАНА, његова жена

ПЕРСИДА, собна служавка

СТЕВАН, служитељ

СРЕТА, чизмар

ПЕЛА, његова жена

ДЕЈСТВО I

ПОЗОРЈЕ 1.

(Соба код Трифића)

СУЛТАНА (сама)

СУЛТАНА (сама): Четрнаест дана, више нема, од како сам у ову кућу доведена и чини ми се да се четрнаест пута мозак у мени окренуо, тако ме свако једе. Гди станем, ту се морам једити. Не госпођа, него канда сам последња у вароши, тако ми се реч слуша. Што год рекнем, све им је неправо; што урадим, то код њих не ваља. Али нека, или ћу ја све на моју руку довести, или сама морам свиснути. Персида, ти! (Звони) Оставила ме саму, тек да имам узрока једити се... Персида!

ПОЗОРЈЕ 2.

ПЕРСИДА (дотрчи), пређашња

ПЕРСИДА: Шта заповедате, милостива госпоја?

СУЛТАНА: Девојко, ти ћеш мени живот прекратити. Колико сам те пута викала? 'Оћеш да трчим у кујну за тобом да те молим да дођеш, је ли? Лењива траго, не заслужујеш ни онај лебац што га мњавиш!

ПЕРСИДА: Забога, милост...

СУЛТАНА (замане): Сад ћеш се обрецивати наопако! Мислиш да сам ти ја винцилirка, да се кривиш на мене? Шта си стала? Немаш никаква посла?

ПЕРСИДА (пође)

СУЛТАНА: Тако, сад ми почни јошт' инат терати. Само ти мени уз нос, пак ћеш добро проћи. Куд' си се заузела, куда ћеш?

ПЕРСИДА: Та забога...

СУЛТАНА: Их! Докле ћеш ме јести, Луциферу, тако да ти рекнем! Три стотине врага из тебе се витлају, кад помолиш тај твој језични

језик. Ох, боже! Зашто сам дошла у ову кућу? Зашто ме није мати боље уморила, него што ме за ћоравца дала!

ПЕРСИДА: Заповедате штогод, милостива госпођа?

СУЛТАНА: Заповедам да ти богиње образ изрешетају, да те ниједан момак не погледи, знаш, кад ме толико једиш.

ПЕРСИДА: Молим, шта вам се прикључило, те сте тако љутити?

СУЛТАНА: Гледај ти шпиона, како би 'тела да се и у тајне моје плеће! Шкода што немам рђаву нарав да ти тај језични језик до краја ишчупам, да не проговориш ниједну реч, док си год жива. ('Ода горе и доле) Шта си се усићила? 'Оћеш да те молим да говориш? Јогунасти роде, неће ме ђаво од тебе нигда курталисати!

ПЕРСИДА: Кад вам је тешко од мене, а ви ме отпустите. Ја ћу мени наћи службу.

СУЛТАНА (ћуши је): 'Оћеш да ми једнако идеш уз нос. Је ли ти изишло време, а? Хијено женска! Ни два дана нема од кад си дошла, па већ си ми се попела на главу. Убио бог и онога који те је довео на мој врат! Али зна он шта ради, жао му је да ми и један сат, један минут прође у миру без једа.

ПЕРСИДА (О, боже, боже)

СУЛТАНА: Шта мумлаш? Немаш свога посла? Сестро Луциферова, ти ћеш мене у гроб отерати. Шта си стала као проштап насред собе?

ПЕРСИДА (пође)

СУЛТАНА: Али докле ћеш ме јести, забога и побогу! Зар не видиш каква ти је соба? Како ти је намештена постеља? Како ти стоји огледало, а? А знаш да се дереш за плаћу.

ПЕРСИДА (приђе кревету да намешта)

СУЛТАНА: Тако, донеси пра' јошт' и с тавана, да ми сасвим прси изеш. Мислиш моја је мати била говедарка, као ти што си? Кукавицо женска, немаш памети ни као бува!

ПОЗОРЈЕ 3.

СТЕВАН. Пређашње

СТЕВАН: Милостива госпоја...

СУЛТАНА (мрдне главом): Сваки ђаво мора да ми се попне на врат. Да сам нека друга жена, да му оним стаклетом распопам главу.

СТЕВАН: Мени јошт' није нико главу расцпоао.

СУЛТАНА: Одговараш? Сад ћу се заборавити шта сам, па ћу ти зубе избити, угурсуз један што си ти!

СТЕВАН (невољно): Милостива госпођа...

СУЛТАНА (покаже му стакло): Видиш ово? Ни речи, зашто ће ти се одмах прекинути језик! Кад ниси заслужитеља, а ти к врагу! Немој ми живот јести. Шта срљаш у собу као говече? Шта ћеш са мном?

СТЕВАН: Ви сте казали да се упрегну коњи.

СУЛТАНА: Вози се ти с твојим дедом сад под ноћ. Друга би везала угурсуза за овај поступак у клупче, па би га бацила коњма под ноге да га свога изгазе.

СТЕВАН: Е добро! (Пође)

СУЛТАНА: Куд си пошао? Свршио си посао, наједио си ме и изуједао као пас, сад можеш ићи.

СТЕВАН: Заповедате јошт' штогод?

СУЛТАНА: О, што ми није нарав заповедати да ти језик ишчупају!
Иди ми зови Пелу.

СТЕВАН: Коју Пелу?

СУЛТАНА (баци се на њега марамом што је у руци имала): 'Оћеш да ме довека једеш? Не знаш која је Сретиница, а знате сви да ми с њоме очи вадите.

СТЕВАН: Фала богу, сад је дошло време да и госпође слуге туку.
(Отиде)

СУЛТАНА: Ух! (Персиди) Таки га зови да му језик мојом руком ишчупам. (Плаче) Боже, боже, зар сам то дочекала да ми се и ђубре што га газим (Лупа ногом) руга? Зар нећу и ја доживити да престане једанпут орјатлук овај? Свака је госпођа у својој кући, само сам ја једна на овом свету несрећна.

ПОЗОРЈЕ 4.

ТРИФИЋ, пређашње

СУЛТАНА: Морам цркнути, другојаче није! (Окрене се на страну)

ТРИФИЋ: Султано! Ти се опет срдеш? Султано! Зашто, пиле моје, то чиниш? Сотим можеш твојо здрављу шкодити.

СУЛТАНА (окрене се нагло): Да цркнем, да ме враг однесе, кад немам среће!

ТРИФИЋ: Шта ти фали, сунце моје! Ти си госпођа у целој кући, што ти 'оћеш, оно мора бити.

СУЛТАНА: Госпођа? Начинио си ме парасницом, као сам што си.

ТРИФИЋ: Ти мене сотим вређаш. Немој тако, пиленце моје. Треба малко да се умериш, ти си госпођа.

СУЛТАНА: Гора сам него слушкиња код тебе, напустио си ове да ме каљају од главе до ноге.

ТРИФИЋ (гледи у Персиду): Шта сте јој радили?

ПЕРСИДА (слегне рамени)

СУЛТАНА: Шта се рогушиш, стрвино женска? (Обзире се да нађе штогод; Трифић је задржи)

ТРИФИЋ: Немој тако, душо, то није лепо.

СУЛТАНА: А је ли лепо да напушташ служитеље на мене? Проклет и онај час кад сам те први пут видила.

ТРИФИЋ: Али девојка ти није ништа скривила, брате!

СУЛТАНА: Ти видиш, срам те буди! Мислиш не примечавам ја зашто је у заштиштеније примаш... Таки да ми другу девојку нађеш, а ову марш из куће!

ТРИФИЋ: Како је твоја воља.

СУЛТАНА (криви се): Како је твоја воља, како је твоја воља! Мислиш ја не видим како ти речи иду.

ТРИФИЋ: Ти свашта наопако толкујеш.

СУЛТАНА: Наопако? Лепо! Тако човек ни слушкињи не говори. Наопако? Кад умрем, онда ћу ову реч заборавити. (Персиди) Шта ми пиљиш у зубе? 'Оћеш да те посадим на канапе? (Персида изиђе)

ТРИФИЋ: Али кажи ми, молим те, зашто си ти тако незадовољна?

СУЛТАНА: Мислиш ти да сам ја слепица? Какве си ми 'аљине начинио? Каква је оно свила, какав крој? 'Оћеш да ме начиниш последњом у вароши.

ТРИФИЋ: Та, забога, ти си сама изабрала.

СУЛТАНА: Тако, јошт' ме гризи и једи, доведи јошт' кога да ти помогне. Зашто ми ниси ти, као муж, избирао, него си напустио да ме други варају. 'Оћеш да изгледам у њој као додоле.

ТРИФИЋ: Па добро, немој је обући.

СУЛТАНА: Видиш красног мужа како би он 'тео да никад нову 'аљину не обучем. Баш ћу да је теби усиркос обучем!

ТРИФИЋ: Добро, обуци је.

СУЛТАНА: Добро, обуци је, иди као шљокавица по вароши. Мислиш, не осећам ја шта ти мислиш? Ти си муж! Други би љуснуо од једа кад би видио да му је жена незадовољна, а он се јошт' радује.

ТРИФИЋ: Ти си право дете.

СУЛТАНА: Дете?(Плаче) Право кажеш да сам као дете, зашто би иначе морала кућу упалити од толики' секатура! Ах, боже! Зашто ми не даш да сам и ја једанпут зловна, да се и ја као моје другарице могу осветити?

ПОЗОРЈЕ 5.

СРЕТА, пређашњи

СРЕТА (мало наквашен): Добро вече желим, милостиви господине.

ТРИФИЋ: Бог ти добро дао, Срето, шта ми ти добро носиш?

СУЛТАНА: Бог ти добро дао, Срето, шта ми ти добро носиш! Како се слатко с њиме разговара, радије него са својом женом! 'Ајде, пољубите се једанпут.

СРЕТА: Ја то не тражим, милостива госпођо, али то је познато да је наш господин врло добар и милостив.

СУЛТАНА: А ја? Ваљда сам ти очи ископала?

СРЕТА: А, ви сте добри, само кажу да сте мало љути.

СУЛТАНА: Напоље из моје куће! Напоље, или ћу те таки са служитељи избацити!

СРЕТА: Охо, милостива госпођа, ја сам био двапут цехмајстор!

СУЛТАНА: Ти си безобразник, ти си нитков!

ТРИФИЋ: Султана!

СУЛТАНА: Први ће ми посао бити да те срамно из вароши протерам.

ТРИФИЋ: Али, шта сад имаш опет с њиме?

СУЛТАНА: Ако си ти просјак, нисам ја.

ТРИФИЋ (неповољно): Султана!

СУЛТАНА: Зашто нисам нека зла жена да пустим нокте и сваком, који ме год дирне, очи ископам.

ТРИФИЋ: Ти си право дете!

СУЛТАНА: Ти си, ... ти си... последњи човек на свету.

СРЕТА: Хе, хе! Што јој нисам ја муж!

СУЛТАНА (полети му у очи; Трифић је задржи): Пуштај, или сад ћу и теби очи ископати!

ТРИФИЋ: Али, кажи, је ли пристojно?

СРЕТА: Милостива госпођа, ја сам био двапут цехмајстор!

СУЛТАНА (једнако се отима од Трифића): Молим те, као мога оца, пусти ме да му само два зуба избијем.

СРЕТА: А, то је много, господине! Ја вам желим свако добро, али ја сам био двапут цехмајстор. Да је то моја Пела, видила би како се цехмајстор дочекује. Богами, то је много, овде треба да је човек као камен. О, сачувај ме, боже зле жене! (Отиде)

СУЛТАНА (јошт се отима): Пуштај ме, или ћу свиснути!

ТРИФИЋ: 'Оћеш за њим на сокак да трчиш?

СУЛТАНА: Макар у пакао!

ТРИФИЋ: Султана, ти си мене јако увредила.

СУЛТАНА: Увредила сам те, а ти мене ниси? Шта си тражио отмену жену, кад јој не знаш чувати чест?

ТРИФИЋ: Ја не знам у чему ти чест полажеш?

СУЛТАНА: Да ме којекакве несреће са сокака псују и руже, то је чест код тебе!

ТРИФИЋ: Тебе јошт нико није обезчестио.

СУЛТАНА: Није, чекаш док ме тко не попљује, пак ће онда добро бити! Срам те буди! Ти си муж! Док нисам новце донела, била сам и лепа и добра, а сад сам неваљала, сад ти нисам по вољи. Гди су минђуше с брилијанти, а? За тебе је отмена госпођа?

ТРИФИЋ: Ја сам ти послао човека, зашто ниси узела које ти се допадају.

СУЛТАНА: Ја да узмем, а ти не умеш своју жену с чим да обрадујеш? 'Оћеш да ми Чивутин замаже очи којечим?

ТРИФИЋ: Па добро, де! Узећу ја.

СУЛТАНА: Добро, де? Добро, де? Само ми донеси пак ћу их све изгазити!

ТРИФИЋ: Сад кажи ми тко ти може угодити?

СУЛТАНА (плаче): Ко ми може угодити? 'Оћеш да се најпре жива искидам, пак онда да ми купиш штогод? Мислиш да сам ја пањ, да ништа не осећам? Док сам била код родитеља, сваки ми је могао угодити, а код тебе не може. Код тебе сам пакосна, код тебе сам...

ТРИФИЋ: Каква си била, таква си и сад.

СУЛТАНА: Их! (Стисне зубе) Иди ми испред очију, или ће сад бити покор од нас!

ТРИФИЋ: Опет почињеш.

СУЛТАНА: Иди, молим те, иди да те не видим, харсузине! Украо си ми три године живота с твојим поступком.

ТРИФИЋ (гледати је жалостиво): Еј, моја Султано, еј, моја Султано!
(Наједанпут отиде)

СУЛТАНА: Чекај само док прођу три недеље, другојаче ћемо се разговарати! (Звони. Персида дотрчи) Начини ми лимунaде да ме прође овај јед. (Персида изиђе) Или ћу бити госпођа у кући, или ћу све растерати. Нисам ја као печурка из ђубрета израсла.

ПОЗОРЈЕ 6.

ПЕЛА, пређашња

ПЕЛА: Добро вече желим, милостива госпођа. (Пољуби јој руку)

СУЛТАНА: Јеси ли ти Сретиница?

ПЕЛА: Јесам, милостива госпођо. Добила сам заповест да дођем код вас.

СУЛТАНА: Ваљда си чекала лимуне, ниси могла раније доћи?

ПЕЛА: Сад ми је момак казао.

СУЛТАНА: Угурсуз! У свачем ме мора једити... Кажу људи да много на мене наличиш.

ПЕЛА: Тако су и мени казивали.

СУЛТАНА: 'Оди да видим. (Повуче је к огледалу) Заиста... хм! (Љути се) Сваки ђаво на моју главу.

ПЕЛА: Ја се радујем, милостива госпођо, да сам срећна на вас наликовати.

СУЛТАНА: Видиш ти параснице како се она радује! Само се гдигод пофали зато, пак ћу ти ја показати каква је разлика између нас... Знаш ли зашто сам те звала?

ПЕЛА: Ја не знам.

СУЛТАНА: Да обучеш моје 'аљине, а мени дај твоје.

ПЕЛА: Милостива госпођо...

СУЛТАНА: Ти не знаш ко сам ја теби? Да ниједну реч не чујем! Ја знам што радим. Ти си једнаког лица и мога стаса. Докле год ја не дођем, ти остајеш овде место мене. По'ватаће Султана свима крајеве!

ПЕЛА: Али ако ме познаду?

СУЛТАНА (лупи ногом): Опет почињеш? 'Оћеш и ја да почнем? Ниси чула ко сам ја?

ПОЗОРЈЕ 7.

ПЕРСИДА пређашње

ПЕРСИДА: Ево лимунаде, милостива госпођа.

СУЛТАНА (тргне јој из руке): Да се не усудиш за мном доћи, јер ћу ти сву косу почупати! (Пели) 'Ајде са мном. (Отиде)

ПЕРСИДА: О, аспидо! Пакао се морао насмејати кад си се ти рађала. Рис у шуми може се укротити, а ти нигда ни довека. Али чекај, колико сам опиума у лимунаду метнула, знам да ме нећеш ноћас узнемиривати. Дабогда не пробудила се.

ЗАБЕСА

ДЕЈСТВО II

ПОЗОРЈЕ 1.

(Соба код Султане)

ПЕЛА и ПЕРСИДА

ПЕЛА (сама у Султаниним 'аљинама обучена, на глави има шешир, испод којег види се цвет, који јој полак лица заклонио. Мало затим Персида)

ПЕЛА: Оваковог стра од кад сам жива нисам препатила. Није шала, навуче жена моје 'аљине, повеза се, па канда у воду утону, а мене остави да будем место ње госпођа и јошт' да се ником не издајем. Шта ће бити ако дође милостиви господин? Ево некога! Еј, тешко си га теби, Пело! (Пребаци вал преко шешира)

ПЕРСИДА (ступи на прстима): Шта устала и обукла се јошт? Но, сад нек ми сам бог буде у помоћи.

ПЕЛА: Шта ћеш, Персо?

ПЕРСИДА: Милостива госпоја, само ми сад опростите.

ПЕЛА: Зашто, шта си скривила?

ПЕРСИДА: (Како ме заварује, само да ме добро шчепа) Милостива госпођа, ја признајем моју погрешку, али ја се нисам надала да ћете пре девет устати.

ПЕЛА: Шта је теби, девојко?

ПЕРСИДА: Ах! Сами сте се морали трудити обући се: али ја молим, милостива госпоја, ви сте могли звонити.

ПЕЛА (Она ме управо за њену госпођу држи): Ништа је то, срце моје.

ПЕРСИДА: (Срце моје, шта је то?)

ПЕЛА: Зар ти мислиш да се ја не могу сама обући?

ПЕРСИДА (све једнако чудећи се): Ја знам моју дужност.

ПЕЛА: Ти си добра девојка.

ПЕРСИДА: Боже, је л' могуће? Милостива госпођа... ја сам срећна девојка, молим, дајте ми руку да је пољубим.

ПЕЛА (сакрива руке испод вала): Фала, Персо, фала, ја знам да си ти добра.

ПЕРСИДА: Али ја молим, милостива госпођа!

ПЕЛА (све једнако сакрива руке): Сотим ме, видиш, јако срдеш.

ПЕРСИДА: Милостива госпођа, ова ваша доброта, ваше милостиве речи мене срећном чине.

ПЕЛА: Но, ваљда ћу да ти трчим у косу?

ПЕРСИДА (Ово није она, ово није могуће!): Милостива госпођа...

ПЕЛА: Но?

ПЕРСИДА: Заповедате ли штогод?

ПЕЛА: А шта знам заповедати? Ја видим овде је као царевина, свуда пуно, свуда чисто, лепо, уредно. Само да седи човек па да ужива.

ПЕРСИДА: Заповедате да вам донесем кафу?

ПЕЛА: Богме, девојко, гладна сам ти.

ПЕРСИДА: Сместа ћете бити служени. Она је већ скувана, јер сам мислила да ћете је у постељи попити. (Брзо простре чаршав преко астала и изиђе)

ПЕЛА (сама): Како је могућно да ме није познала? Може бити гди није одавно у служби, или гди сам овај бурунџук спустила. (Смотри једне рукавице) Аха! Чекај мало. (Узме, па их навлачи) Мало тесне, али зато ништа сад неће нико видети какве су ми руке. Фала богу, постадо' и ја великом госпођом. Да ме нешто види Срета, кад станем пити кафу, како би вртио главом! Ала баш идем код њега у овим 'аљинама, да видим 'оће ли ме познати. Јест! Али ако Срети дође ћуд, па окупи батином? Охо, милостиву госпођу батином? То не иде, зашто би нашој госпођи досад била леђа као чивит. Боже мој, да нешто прођем обучена сокаком. Како би сваки погледао, како би се чудили и дивили! "Ко је то? То је нека страна." О, луда Пело! Токорсе милостива госпођа, а нисам се ни на каруца возала. Баш 'оћу да истерам у том жељу, и онако ћу извући псовку од Срете.

ПОЗОРЈЕ 2.

ПЕРСИДА (донесе кафу), пређашња

ПЕРСИДА: Изволите, милостива госпоја, али млеко није баш најбоље. (Сипа) '

ПЕЛА: Добро је, добро је, Персо, само кад се има... Персо, би' ли се ја могла данас мало на каруца извести?

ПЕРСИДА: О, милостива госпођа, коњи су у преправности. Заповедате пре подне или после подне?

ПЕЛА: Ја би' хотела саде.

ПЕРСИДА: Сместа ће бити све уређено. (Отрчи)

ПЕЛА: Боже мој, лепо ти је бити госпођа! (Савије вал и почне сркати) Богме слатко; зато се међер толико отимају за кафу. Благо оном који је велики господин! Ту свакојака јела, ту по две-три слушкиње, а ја сирота? Пасуља, па и то ако скувам сама, ако оперем сама. Али, забога, гди ми је милостива госпођа, ево већ дан увелико. Што му драго, ја ћу да се возам, а она кад дође, нека обуче друге 'аљине; знам да није спала само на ове. Ево опет некога. (Навуче вал)

ПОЗОРЈЕ 3.

ПЕРСИДА (дотрчи), пређашња

ПЕРСИДА: Таки ће готово бити, милостива госпођа. И Глиша и Стеван се забунио.

ПЕЛА: Они су добри момци, и Срета их (Тргне се)... сви их похваљују.

ПЕРСИДА: Они су добри; али сад, како су чули за ваше милостиве речи, наврат-нанос наваљују. Заповедате да вам наместим мараму, милостива госпођа?

ПЕЛА: Нека, Персо, душо, ја могу и сама.

ПЕРСИДА (Ово је нечувено чудо!): Заповедате јошт' штогод са мном?

ПЕЛА: А шта имам заповедити, ја видим да је све лепо уређено, а постељу сам сама наместила.

ПЕРСИДА: Је л' могуће? Ви сте врло милостиви. Шта ћемо за ручак?

ПЕЛА: Како ви уредите, ја ћу бити задовољна; ти знаш, ја много не закерам.

ПЕРСИДА (Нису јој могли сви кувари угодити!)

ПЕЛА: Само, молим те, Персо, немој заборавити питу од јабука месити; пак ако и не будем овде, опет ми мало пошљи, зашто је врло радо једем.

ПЕРСИДА: Биће све по вашој заповести. 'Оће ли се и онај зец пећи?

ПЕЛА: Ух, ух. Персо, како не би зеца? Гледај јој посла!

ПЕРСИДА: Шта ћемо са срнећим череком?

ПЕЛА: Срнећи черек? Ју, Персо, нек се и тај уреди.

ПЕРСИДА: Донешене су и неке дивље патке.

ПЕЛА: И то је добро, Персо, и то је добро.

ПЕРСИДА: 'Оћемо ли какав похерај, милостива госпођа?

ПЕЛА: Како не би, гледај ти ње сада. Него, штогод од шећера.

ПЕРСИДА: Разумем.

ПОЗОРЈЕ 4.

СТЕВАН. пређашње

СТЕВАН: Милостива госпођа, готово је.

ПЕЛА: Таки, Стево. (Узме велику мараму. Персида јој намести, потом са Стеваном за њом и малочас врати се)

ПЕРСИДА: Ово не може бити да је она. Од онакове аспиде да се таково јагње претвори, то није ни помислити. (Чује се лупа од каруца) И то је чудо да пре подне у шетњу иде. Ко јошт' изјутра у шетњу одлази?

СТЕВАН (крстећи се ступи): Да ми је ко казао не би' веровао.

ПЕРСИДА: Зар ти ниси отишао, Стеване?

СТЕВАН (крстећи се једнако): Овде човеку мора памет да стане. Најпре по три служитеља не могу да јој угоде, а сад ми каже: "Нека, Стево брате, требаћеш може бити, милостивом господину." Данас први пут чу' и ја од ње лепу реч.

ПЕРСИДА: Бре, да видиш како је са мном поступала, као да сам јој сестра.

СТЕВАН: Све забадава. Њу је морао ко или поштено издеветати, или добро изгрдити, другојаче није.

ПЕРСИДА: Чујем да је овај чизмар у комшилуку јако испрескакао.

СТЕВАН: Срета? Е, то верујем, зашто у тога нема пет на девет, јошт кад се малко усуче. Не знам како је и с његовом Пелом ноћас провео. Сирота, кад је била синоћ код вас, ваљда је мало јаче повукла. Нађем је на Глишином кревету гди спава, те је одвучем кући да је не лупа Срета: али како је овај био наквашен, а она убрађена, знам да су се лепо гледали.

ПЕРСИДА (смеје се): Знаш шта је, Стево, ја сам метнула мало опиума нашој госпођи у лимунаду, пак ваљда је сирота Пела морала попити.

СТЕВАН: Каква лимунада, кад удара из ње вино као из бурета. Показаће њојзи Срета о чега се укрутила, не брини се ти.

ПЕРСИДА: Да је наша госпођа пала том Срети у шаке, знам да би се одавно укрочала.

СТЕВАН: Видиш како не знаш шта говориш! Море, како ћеш да је укрочаш кад цичи по кући као змија; гди кога види, ту удари. О, боже ме сачувај, и мога највећег непријатеља, који ме жели убити, не могу га другојаче клети, него желећи му злу жену. Нек је човек како назлобрз и бесан, подај му само злу жену, пак ће бити као јагње. 'Оћеш да кога сневеселиш, подај му само злу жену. 'Оћеш да знаш како се време мења, узми злу жену. Видиш ли кога у друштву, који 'оће увек да има право, подај му злу жену, пак ће она имати право. 'Оћеш гордог да покориш, подај му злу жену. 'Оћеш да

говорљивац научи ћутати, подај му злу жену, пак ће бити као мушица.

ПЕРСИДА: Да те нешто чује наша госпођа.

СТЕВАН: О, ја би јој приповедио како такве жене и од 'асне могу бити. На пример. Ако ко радо не части, а долазе му гости, само нека узме злу жену. Ако је ко тужен, и не може да нађе доброг адвоката, нека поведе са собом злу жену. Ако кога и куга нападне, нека пусти на њу злу жену, па ће и њу у море отерати. Али мир, ето нам господина!

ПОЗОРЈЕ 5.

ТРИФИЋ. пређашњи

ТРИФИЋ: Је л' вам умала госпођа?

ПЕРСИДА: Ах, милостиви господине!

ТРИФИЋ: Шта, опет си добила бој?

ПЕРСИДА: О, нисам, милостиви господине!

ТРИФИЋ: Ништа, добићеш, то бар код ње није скупо.

ПЕРСИДА: О, милостиви господине, да је видите не би је познали како се променила.

ТРИФИЋ: Биће болесна?

ПЕРСИДА: Није, милостиви господине, али тако добре, тако благе жене нисте јошт' у вашем веку видели.

ТРИФИЋ (горко): Верујем.

СТЕВАН: Јесте, милостиви господине. Зачудо како се наша госпоја изменила. Мени каже: драги Стево.

ПЕРСИДА: Мени каже: Персо душо.

ТРИФИЋ: Је л' то истина што ви говорите?

СТЕВАН: Ви ћете се сами уверити.

ТРИФИЋ (Персиди): Је ли обучена?

СТЕВАН: О, и извезла се већ.

ТРИФИЋ: Тако рано?

ПЕРСИДА: Гледајте, милостиви господине, сама се обукла.

ТРИФИЋ: А гди си ти била?

ПЕРСИДА: Док сам ја дошла, већ је била обучена. Ја је молим за опроштење што сам на дужност моју заборавила, а она ми каже: Нека, Персо душо, ја могу и сама.

ТРИФИЋ: Пређе јој нису могли троје угодити.

СТЕВАН: Ни сви служитељи.

ТРИФИЋ: Зашто ви мени нисте јавили кад је полазила?

СТЕВАН: Ја сам хтео, али милостива ми госпоја каже: нека, драги Стево, може бити да је милостиви господин у послу, њега не треба узнемиривати.

ТРИФИЋ: Децо, ако је то тако као што ви кажете, ја ћу вам сваком по два пара 'аљина начинити.

ПЕРСИДА: Ту немате ништа сумњати, милостиви господине. Ако ви нађете да је боља него што је ми описујемо, гора јамачно није.

СТЕВАН: 'Оћу ли ићи за чо'у, милостиви господине?

ТРИФИЋ: Охо, Стеване, чекај да видимо да се лист преврне!

СТЕВАН: Истина, кажу људи, курјак длаку мења, а ћуд нигда, а жена мужа мења а нарав ретко. Но, код милостиве госпође сасвим је другојаче. Чисто се и у образу променула. Најпре беше набусита, а сад је блага и умиљата, канда је малко спала.

ПЕРСИДА: Јесте, милостиви господине, ваљда није добро спавала.

СТЕВАН: Ваљда јој је жао било што нас је толико мучила.

ТРИФИЋ: Моја децо, овом се није чудити. Страсти човека преобрате у звера, све му природне чертице извуку, постане скот а не човек. Тако и ваша госпођа, док је била у јарости, није ни могла управо лице своје показати, она се више фурији него жени уподобљавала. Но ви сте ми радосни глас донели, 'одите да вас обдарим, пак кад се совршено уверим да је тако као што ми ви казујете, купићу вам и 'аљине. (Он напред, Стеван и Персида радосни за њим)

ПОЗОРЈЕ 6.

(Соба код Срете)

СУЛТАНА, у постељи спава, СРЕТА, добро наквашен, ступи

СРЕТА: Моли се ти богу што ја морам чизме да свршим, а вид'ли би ми ко би пре под астал пао. Мој брајко, другојаче је јунаке Срета натпио, а не као ти што си; али срећа твоја што ја морам чизме да свршим. Нека, нека, биће време, видићемо ко је јунак; срећа твоја велика што данас морају чизме бити готове. (Смотри Султану у постељи) А гле ове? Ето, како нема мужа код куће, све је наопако. Пело, ти ваљда чекаш повојницу? (Дрма је појако) Море, ти!

СУЛТАНА (обучена у Пелиним 'аљинама, ђипи): Триста га врага однело!

СРЕТА: Спавај јошт', бубо женска, 'оћеш да ти најмим слуге да те буду, је ли?

СУЛТАНА: Шта, триста те врага однело, сад ћу ти очи ископати, угурсуз, и да бил харсусине, тко ти је дао слободу дирати ме?

СРЕТА: Море, ти мислиш да сам ја пијан, 'ајд, 'ајд!

СУЛТАНА: Шта? (Погледи око себе) Гди сам ја, гди ме је ђаво довукао? Пу! Како смрди!

СРЕТА: Ти не знаш гди си? Дедер, јеси ли навиксовала чизме?

СУЛТАНА: Виксовали те пред варошком кућом, псино један, не видиш ти тко сам ја?

СРЕТА: Море жено, а видиш ли ти тко сам ја?'Оћеш и ти да побесниш као она аспида.

СУЛТАНА: Побеснио ти, кад нико не бесни. Не видиш да сам ја графициа Трифичка? Персида, Стеване, куд вас је враг однео. Персида, ти!

СРЕТА: Ха. ха, ха! Гледај ти ње, гди је малко налик на нашу госпођу, 'оће и она да дигне нос. Море, да знам да си као она, сад би те као печурку смождио. Море, оно није госпођа, ону су виле и аждаје излегле!

СУЛТАНА: Орјатине, мени тако у очи рећи? Сад ће ти пући глава на четворо!

СРЕТА: Море Пело, који ти је враг?

СУЛТАНА: Твоја је мати била Пела, а не ја. Моје је племе благородно, а није из ђубрета постало као твоје.

СРЕТА (мери је): На моју душу, исто наша госпођа; тако и она сикће. Пело, гледај да се намажу чизме.

СУЛТАНА: Мазали те турпијом, дабогда, и тебе и сав твој род!

СРЕТА (извади лагано један кајиш иза кревета, па сакрије испод 'аљине): Пело, јошт' јуче је требало да су господину чизме биле уређене.

СУЛТАНА: Нек девет стотина ђавола однесу твога орјатског господина; он је мени ово учинио.

СРЕТА (опали је каишем): Пело, мени је 'итно.

СУЛТАНА: Их! Триста те врага однело, јошт' ме ти ниси тукао.
(Полети му у очи)

СРЕТА (опет је опали): Милостива госпоја Трифичка, ја молим изволите погледати на нашега Срету.

СУЛТАНА (гледати га): Скоте, шта ћеш ти са мном?

СРЕТА: Милостива госпођа, ја молим да узмете ону столицу, пак да навиксујете господину чизме, зашто ја морам друге да почнем.

СУЛТАНА: Да вас ђаво обојицу однесе. (Пође на врата)

СРЕТА (опали је, пак је потом за руку увати): Охо, тамо нису чизме.

СУЛТАНА: Јао моја леђа... Море!

СРЕТА: Пело!

СУЛТАНА: Шта ћеш са мном?

СРЕТА: Да очистиш чизме.

СУЛТАНА: Ја то не умем да радим.

СРЕТА (замане каишом)

СУЛТАНА: Стани, не удри, 'оћу. Ох боже, шта сам ја согрешила да се такве чини са мном играју? (Намести столицу) Нигда нисам у мом животу ни видла. Сад како знам у руку да узмем?

СРЕТА: А гле, ти си милостива госпођа, ја сам и заборавио. Чекај да те научим. Видиш ову четку? Узми је у руку. (Султана узме) Сад умочи у овај викс, тако; сад намажи чизму, тако; сад узми другу, пак истри. Та ти знаш, онако као јуче.

СУЛТАНА: Та разумеш ли српски, не разумео дабогда никога, ја нисам твоја жена. Сам је пакао морао мога несрећног мужа научити да ме теби у руке преда. Али ће га скупо ова шала стати. Мучићу га као змија, док му живот не исисам.

СРЕТА (извади стакло с ракијом): Добро, добро. (Напије се) Само ти

мени много говори. (Приступи к њој и гледи како ради) Тако, видиш како Срета уме да женама вади господство испод коже. Богме лепо ради.

СУЛТАНА: Сад и руке да каљам.

СРЕТА: Нека, други пут ћу ти купити рукавице. Дед' мало ракије.

СУЛТАНА: Ја не пијем ракије!

СРЕТА: Откад?

СУЛТАНА: Откад ме је мати на несрећу родила.

СРЕТА: Да шта пијеш?

СУЛТАНА: Ја сам на кафу научена.

СРЕТА: Ха, ха, ха! Ова 'оће силом да се погосподи. Јошт нисам кафу за тебе куповао. Пиј ту!

СУЛТАНА: Ја не могу да пијем, чујеш ли једанпут!

СРЕТА (замахне): Видиш ли ово?

СУЛТАНА: Не, молим те, 'оћу (Напије се ракије, пак се потом стресе)

СРЕТА: Је л' да је боље него кафа? Пак ћеш данас опрати и собу.

СУЛТАНА (ђипи): Шта?

СРЕТА (замане каишом, Султана седне): Није ти срамота; 'оћеш да будеш милостива госпођа, а овамо се црниш као Циганка... А гле, мал' нисам заборавио. Пело, данас се даје бал. Гледај да се мало налицкаш, да ми правиш параду.

СУЛТАНА: Шта, ја на бал са слепицама?

СРЕТА: Ту ће бити и снаш' Анђа. Данас пере капу. Знаш, неће бити прави бал, него наше друштво.

СУЛТАНА: Нипошто, волим овди погинути него да се смеје свет од мене.

СРЕТА: Море жено, шта је теби данас?

СУЛТАНА: На бал ја, која сам некада на бароне преко рамена гледала, сад с чизмашима да играм? Волим пређе цркнути, него да се тај покор учини. Ох, боже, шта се чини од мене!

СРЕТА: И ти баш нећеш?

СУЛТАНА: Ако си ти слепчовођа, нисам ја. Море, знаш ли да ћеш за овај поступак у гвожђе доћи?

СРЕТА: А знаш ли ти да жена треба да боит'сја својега мужа?

СУЛТАНА: Ја сам ти сто пути казала да нисам твоја жена.

СРЕТА: Ја знам да си ти наша госпођа, зашто је ђаво ушо у тебе као и у њу. Него кажи ти мени 'оћеш ли са мном на бал?

СУЛТАНА: На какав бал, гди крпе играју?

СРЕТА: Море, тако се цеј поштује? Је ли, а мило ти је било кад си била цехмајсторовица? Видиш ли ти ово? Сад ћеш другојаче о балу говорити.

СУЛТАНА: Удри, угурсуз, тек ти нећеш дочекати што мислиш.

СРЕТА: Је л' тако? (Почне је мазати)

СУЛТАНА: Јао, триста те врага однело! (Лати шанове, пак се на њега баци)

СРЕТА: Шта, на мене руку? Чекај, курјачко семе. (Шчепа је, па је веже) Дед, сад?

СУЛТАНА (цичи, отимајући се): Што не могу угурсуза да уморим?

СРЕТА: Угурсуза? Јесам ли ја твој муж или угурсуз, а? (Туче је)

СУЛТАНА: Помагајте, помагајте, 'оће да ме убије!

СРЕТА: Мислиш ти да ти то помаже, курјачко семе? 'Оћеш ти бити моја жена, а, или нећеш; 'оћеш ти бити моја жена?

СУЛТАНА: Не удри више... 'оћу.

СРЕТА: Је ли то лепо од тебе, а? (Удари је) 'Оћеш ли ти мене одсад слушати?

СУЛТАНА: Тако ти имена божија, немој више! Што год кажеш, све ћу урадити.

СРЕТА: 'Оћеш ићи на бал?

СУЛТАНА: Куд год ти рекнеш, само не удри више.

СРЕТА (одреши је): Сад таки да клекнеш па да ме молиш за опроштење.

СУЛТАНА: Шта, ја тебе за опроштење?

СРЕТА (замане): Јошт' ти није доста?

СУЛТАНА: Не, молим те, 'оћу.

СРЕТА: 'Ајде да видимо.

СУЛТАНА: Ах, први пут у мом животу да клечим.

СРЕТА: Први пут и јеси луда. Док си била паметна, тога није требало, а сад 'оћеш мужа са шанови. (Прети јој песницом) Курјачко семе, ја ти морам то лудило истерати из главе, макар ти пркла. Таки моли за опроштење!

СУЛТАНА: Ах, ово је велико искушеније. (Клекне)

СРЕТА: Дигни руке. Тако, сад говори: слатки Срето.

СУЛТАНА: Ах!

СРЕТА: Нећеш?

СУЛТАНА: Слатки Срето.

СРЕТА: Молим те, опрости ми, нећу више.

СУЛТАНА: Молим те, опрости ми, нећу више.

СРЕТА: Тако, сад устани. Видиш како је зло кад је човек пакостан. Да тако ради наш господин, не би она његова аспида онако праскала и лупала. Него он цилимили око ње. Бре, лупај ти њу, нек јој се пуше 'аљине! 'Ајде, сад ме пољуби.

СУЛТАНА: Молим те, само то не!

СРЕТА: Али то мора да буде.

СУЛТАНА: Еј, тешко си га мени! (Пољуби га) У, како смрди на дуван и ракију!

СРЕТА: Е тако, сад смо се помирили.

СУЛТАНА (пође)

СРЕТА: Куда ћеш?

СУЛТАНА: Да радим.

СРЕТА: Тако! Ти знаш да данас морају чизме бити готове. (Извади бурмутицу и шмрка) 'Оћеш и ти мало?

СУЛТАНА: Ја се гадим од бурмута.

СРЕТА: Али мени за љубов. (Султана шмрка) Е, та ти си увек била послушна. (Султана кија) На здравље! Може бити да ће ти бурмут мало мозак очистити.

СУЛТАНА: Ах, сирота Султано!

СРЕТА (који је међутим, сео за посао): Море, зар ти немаш правог имена, него 'оћеш да будеш Султана? 'Ајд, 'ајд! Знаш шта је, Пело, дед да ми мало певаш.

СУЛТАНА: Јошт' ми то треба на ову несрећу!

СРЕТА (устане): Шта велиш?

СУЛТАНА: Ја не знам да певам.

СРЕТА (покаже каиш): 'Оћеш да те научим!

СУЛТАНА: Ја знам само талијански да певам.

СРЕТА: Опет си почела? Кад твој отац поведе медведа, онда му свирај талијански, а мени певај српски. Дед', немој ваздан да се дајеш молити; други пут не могу да те сносим.

СУЛТАНА: Ах! (Пева)

Ти, серце, не мучи ме,

О, само дај ми мир,

Јер љубити ја не смем

Нит казати ја смем.

СРЕТА:

Ти, жено, не мучи ме,

О, буди паметна,

Јер Срета нема шале

Он 'оће да лупа!

Пело!

СУЛТАНА: Чујем.

СРЕТА: Дад' ми ону фордиту.

СУЛТАНА: Шта је то фордита.

СРЕТА: Милостива госпођо, то је ово. (Покаже јој прстом, Султана донесе му, пак опет почне радити)

СРЕТА (пева):

Јер Срета нема шале,

Он 'оће да лупа!

Пело!

СУЛТАНА: Чујем.

СРЕТА: Дај ми овај калуп. (Султана му донесе, пак опет седне)

СРЕТА: Пело!

СУЛТАНА: Чујем.

СРЕТА: Пало ми је шило, домаши дер га.

СУЛТАНА: Ах! (Домаши му, пак и опет седне радити)

СРЕТА (радећи пева):

Чујте, жене, моју песму, то вам каже Срета

Да је жена брзоћудна од сто ока беда.

Децу треска, слуге бије, муж сиромашћути.

Док и њега у буџаку невоља не смути,

Он је моли, она праска, судове разбија,

Чаше лете од стра'оте, сва се кућа нија.

Ако пође, она псује, ако стане, ружи,

Мед јој горак, мало кафе, на свашта се тужи.

Без ината, кавге, распре не може дан проћи.

Ау, ау, ко ће мужу кукавцу помоћи?

Пело, нестало је ћириша, гледај да скуваш мало.

СУЛТАНА: Шта је то ћириш?

СРЕТА: Ако спопаднем опет овај каиш. Метни туткало и смоле у лонац, пак пристави ватри; шта се ту провешћујеш? Вуци се брже, да не дангубим.

СУЛТАНА (отвори врата, пак преступивши праг): Орјатине, сам ме ђаво морао овамо довести. Сав се у ћириш претворио дабогда, колико си ме мучио! (Тресне врати и споља забрави)

СРЕТА: Шта? ('Оће да отвори врата) Море, Пело, отвори, мало ти је било? На моју душу, полудила жена! Ако не буде нагазила на штогод, да нисам Срета. Пело ти, а чекај платићеш ти то двоструко, могу ја и кроз пенџер, немај ти бриге. Или ћу те начинити као што си била, или ћеш сва бити мешина. (Пође к пенџеру)

ЗАБЕСА

ДЕЈСТВО III

ПОЗОРЈЕ 1.

(Двор код Трифића)

СТЕВАН, СУЛТАНА

СТЕВАН: Мани се, богати, тога, сека Пело, иди твојој кући, па гледај посао; ти знаш да код мајстор Срете нема много.

СУЛТАНА: Орјатине, ти се смеш мени противити, не видиш да сам ја твоја госпођа?

СТЕВАН: Сад ћеду ми јошт' и чизмашице бити госпође.

СУЛТАНА (зама'не на њега): Скоте, и да би ли, стрвино, ослепио и довека не прогледао!

СТЕВАН: Јес' чула, сека Пело? Доста сам се дао од наше аспиде ћушати.

СУЛТАНА: Ја аспиде, орјатине и скоте с пустаре, ја аспиде? Сад ћу ти зубе избити!

СТЕВАН: Јес' чула, сека Пело, ако те звизнем овом шаком, таки ће ти вилице прећи код увета.

СУЛТАНА. Ти ћеш мене звизнути, орјатине, не знаш ли да ћеш за ову само реч у гвожђе доћи? Оковао се и онај кој' те држи у кући.

СТЕВАН: А гле мајстор Сретинице, како лепо зна претити!

СУЛТАНА: Мајсторица ти била мати, па те 'лебом 'ранила. Ја сам твоја госпођа.

СТЕВАН: Иди па спавај, боље ће бити; нек ти мало изиђе из главе бокал.

СУЛТАНА: Несрећо, мислиш ти да сам ја пијана?

СТЕВАН: А ниси, само си од јуче мамурна.

СУЛТАНА: Сад ће ти пући глава!

СТЕВАН: Бре, срећа је твоја што ја с мајстор Сретом добро живим, а сад би' ти показао на кога ти замањујеш. Срам те било, ождркељала си се као крмача, па си дошла пре зоре да узнемирујеш људе.

СУЛТАНА (цичи): Их, триста те врага однело с орјатином. (Туче га)

СТЕВАН: Је л' тако? (Увати је једном руком за прси, а другом је лупа) Пело, 'оћеш ти бити паметна или нећеш?

СУЛТАНА: Орјатине! (Трчи му руком у очи)

СТЕВАН: Чекај малко да те ја научим, кад не уме мајстор Срета.
(Стисне јој руке уједно пак је туче) Је л' то лепо, сека Пело?

СУЛТАНА: Јао!

СТЕВАН: 'Оћеш ти примати ћуд од оне наше аспиде, а? Оћеш и ти
беснити као она, а? Скорпије и змије што сте ви! (Удари је)

СУЛТАНА: Јао, уби ме, не дајте, забога, јао!

ПОЗОРЈЕ 2.

ТРИФИЋ, пређашњи

ТРИФИЋ: Кој' враг, каква је то вика?

СУЛТАНА (удари Стевана песницом): Орјатски роде!

ТРИФИЋ (увати је за руку): Но, но, шта је то?

СТЕВАН: Милостиви господине, ождркељала се као свиња, па дошла
да је пустим унутра, каже да је милостива госпођа.

СУЛТАНА: Скотино, сад ћу ти зубе избити! Зар ме не познајеш!
(Трифиху) Лепо ти стоји, напустио си ме да ме слуге туку.

ТРИФИЋ: Драга моја, шта ћеш ти овде?

СУЛТАНА: Ја сам твоја жена.

ТРИФИЋ: Ти моја жена ниси!

СУЛТАНА: Шта, забога, гди сам ја? Помагајте! (Туче се по глави)

ТРИФИЋ: Ова је с ума сишла!

СТЕВАН: Пијана је.

СУЛТАНА: Опио се ти и врат сломио! (Трифиху) Слепче, зар ме не познајеш?

ТРИФИЋ: (На моју душу, она је, али да се учиним да је не познајем, мож' бити да ће јој то помоћи!)

СУЛТАНА: Сам ђаво овде мора играти, други нитко! (Трифиху) Шта ти мислиш са мном?

СТЕВАН: Није господин твој, ти!

СУЛТАНА: Не дери се, ил' ћу ти сад показати.

ТРИФИЋ: Драга моја, иди ти твојој кући.

СУЛТАНА: Ово је моја кућа.

ТРИФИЋ: Ти се вараш, твоја је кућа преко пута.

СУЛТАНА: Ја сам твоја жена.

ТРИФИЋ: Ја не могу имати две жене.

СТЕВАН: Аха, ето мајстор Срете, сад ће је он научити памети.

ПОЗОРЈЕ 3.

СРЕТА, бивши

СУЛТАНА: Јао, забога, не дајте ме, не дајте ме!

ТРИФИЋ: Је л' то твоја жена, мајстор Срето?

СРЕТА: Требало би да је моја, али ево ушло јој у главу да је она милостива госпођа, гди много на милостиву госпођу наличи. Неће да преде, неће да кува ћириш. (Прети јој песницом) Чекај, палигорко, научићу ја тебе!

ТРИФИЋ: Она ми се види као да није при себи.

СРЕТА: Шта није при себи? Бесна је она, напуштена, а не луда. Две године чинило ми се нисам имао жену у кући него јагње, али откад се милостива госпођа довела, побесни. Чекај, отоич сам ти истерао два ђавола испод коже, али видим има јошт пет.

СУЛТАНА (пипа сепо леђи): Платићеш ти ово горко! (Трифичу)
Љубезни мој, овај ме орјатин сву испребијао.

СРЕТА: Ха, ха, ха! Љубезни мој, милостивом господину љубезни мој, ти, поздеру женски!

СУЛТАНА: Он је мој муж.

СРЕТА: Ха, ха, ха! Ето видите, господине, сад да и' човек не вошти!
Поганијо женска, вуци се кући.

СУЛТАНА: Ово је моја кућа.

СРЕТА: Море, јеси ли ти луда или пијана?

ТРИФИЋ: Мајстор Срето, твоја је жена у опасности, него гледај те зови доктора да јој пусти крв.

СУЛТАНА: Пустили те у гроб, орјатине један! Тако се са женом поступа?

СРЕТА: Море, Пело, кој' ти је враг, знаш ли ти шта говориш и коме то говориш?

СУЛТАНА: Орјатин је он, кад своју супругу тако даје безчестити.

СРЕТА: Већ то је много. (Извади каиш) Господине, ви ћете ми допустити да је пред вама мало прокаишам.

СУЛТАНА (трчи код Трифића): Јао, не дај ме, не дај ме, Трифићу.

ТРИФИЋ: Остави је. Срето, видиш да није при себи.

СТЕВАН: Господине, биће оно што сам ја казао.

СРЕТА: Шта, Стево?

СТЕВАН: Сирота, била је синоћ код милостиве госпође, пак ваљда је мало више повукла. Тек ја је нађем пред шталом гди спава, пак је одвучем кући да је не псујеш. Али, видиш, она ти се јако уфитиљила.

СУЛТАНА: Орјатине, ти си мени то учинио. (Туче га)

СРЕТА: То је много. Сад таки кући!

СУЛТАНА: Ја сам ти пет стотина пути казала да је ово моја кућа.

СРЕТА: Твоја је кућа је л' што има вина и ракије; чекај, свињећа мати, научићу ја тебе. (Зама'не) Кући!

СУЛТАНА: Јао, не дајте ме, не дајте ме!

ТРИФИЋ: Драга моја, како ти не би ишла твојој кући?

СУЛТАНА: Забога, ово је моја кућа.

СРЕТА (увати је за руку): Знам, само ти 'ајде са мном.

СУЛТАНА (отргне се од њега): Не дајте ме, забога.

СРЕТА: 'Оћеш да те вежем?

СУЛТАНА: Јао, помозите ми, забога! Трифићу, нећу више таква бити!

СРЕТА: Пело, данас морају бити чизме господину готове.

СУЛТАНА: Јао, тешко си га мени, нико не мари више за мном.

СРЕТА (показује каиш): Пело, ајде кући!

СУЛТАНА (клекне пред Трифића): Ако у бога верујеш, опрости ми, нећу више бити као што сам досад била. Ја ћу те увек љубити и почитовати.

ТРИФИЋ: Иди, луда жено, ја немам с тобом ништа! (На страни)
Добар лек.

СУЛТАНА: Слатки Трифићу, само ми сад опрости, пак ако се одсада најмање у чему непокорна покажем, ради са мном шта 'оћеш. Промисли само и теби на чест не служи да ме на овакав начин одбацујеш.

ТРИФИЋ; Мајстор Срето, познајеш ти добро твоју жену?

СРЕТА: Како је ни би' познаво кад ме од две године једе. Ето јој образ, ето јој нос, вештица, није се ни умила, него спава до десет сати, пак онда овако подбувена у скитњу. Чекај мало, научићу ја тебе памети.

ТРИФИЋ: Срето, ја би' рекао да је ово моја жена.

СРЕТА: Хе, хе, хе! Кад би оваква остала, као штоје сад, не браним; али шта би и ви жалостан радили? Не можете ни с једном да

изиђете на крај, а камоли кад вас обадве наједанпут окупе?
Оставите ви, господине, даје ја јошт' једанпут промуштрам, пак ћете
видити да ће она бити она иста Пела која је и пређе била.

СУЛТАНА: Ја нисам твоја Пела, драги Срето, ја сам Султана.

СРЕТА: Е, молим те, верујем, зашто код Срете нема вина. (Прети јој)
Бре, ћу те муштом, те ћеш се окрећати.

ТРИФИЋ: И ти можеш по души казати да је ово твоја жена?

СРЕТА: Господине, Ја сам, истина, пио, али, фала богу, нисам јошт'
мозак попио. Што ће Пела за ово страдати, то не желим ником.
(Зама'њује руком) Ох, ох, милостива госпођо, ал' ћемо да се
рачунамо. Питаћемо се јесу ли оне милостиве госпође што сваком
трче у очи?

ТРИФИЋ (Степану): Сад, коме да верујем?

СТЕВАН: Милостива је госпођа отишла у шетњу.

СУЛТАНА: Их! (Трте се) Оно је била Сретиница, драги Стеване.

СРЕТА: Ха, ха, ха! Видиш, Стево? Само мало жени попусти, пак ће те
у тикву сатерати.

СУЛТАНА: Ух! (Тргне се) Што не смем да га за косе шчепам?

СТЕВАН: Бар ја нисам пијан. Ја знам да сам милостиву госпођу до каруца отпратио, и Глиша тера коње.

ТРИФИЋ (на страни) (Дед сад, моја ћудљива Султано!)

СРЕТА: Господине, само женама не верујте: та ви знате, сви вилозови да устану, опет не могу њине лукавштине описати.

ПОЗОРЈЕ 4.

ПЕРСИДА, пређашњи

ТРИФИЋ: Девојко, гледај добро ову жену.

ПЕРСИДА (Иста наша госпођа.)

ТРИФИЋ: Сад кажи: гди ти је госпођа?

ПЕРСИДА: Извела се на каруца.

СУЛТАНА: Нисам се ја извела.

ПЕРСИДА: Та ти и ниси.

ТРИФИЋ: Ово је твоја госпођа.

ПЕРСИДА: Ихи! хи! (Смеје се) Таква госпођа могу и ја бити!

СУЛТАНА: Их! (Цикне) Стрвино женска! (Полети јој, Трифић је задржи)

ТРИФИЋ: Охо, драга моја, треба да знаш да си у туђој кући. (Добро је кад је и слуге не познају, тако ће видети да није шала, пак се може како поправити!)

СУЛТАНА: Орјати, ја сам у мојој кући.

СРЕТА: Видите, господине, тако ме по цео дан једе. Али сад ћу ја начинити разлаз. (Извади каиш) Кући!

СУПТАНА: Слатки Срето, буди барем ти паметан.

СРЕТА: Ја сам паметан, али ти си луда. Кући!

СУЛТАНА: Окани се, Срето, мене, молим те, као мог брата!

СРЕТА: Ни речи више, него кући!

ТРИФИЋ: Стан'те, ево долазе каруце. Срето, сад ћемо видети која је чија жена.

СРЕТА: Ја сам моју изровашио, те ће памтити док је год жива.

СУЛТАНА (пипа се по леђи): Ах!

ПОЗОРЈЕ 5.

ПЕЛА (С валом преко шешира ступи), пређашњи

ТРИФИЋ: 'Оди, сунце моје, 'оће мајстор Сретиница силом да ти преотме место.

ПЕЛА: Милостиви господине.

ТРИФИЋ: Шта је?

ПЕЛА: Опростите ми, ја нисам крива. Милостива госпођа заповедила ми је, ја сам морала чинити.

ТРИФИЋ (на Стевана и Персиду): Но?

ПЕРСИДА: Еј, тешко си га мени!

СРЕТА: Милостива госпођа, Пело ти, немојте правити од мене комендије.

ТРИФИЋ (Пели): Али како је то могуће?

ПЕЛА: Ја нисам ништа крива, милостиви господине.

СУЛТАНА: Ја сам хотела шалу проводити, али ми је шала зло испала.

ТРИФИЋ: Немојте ми главу забуњивати.

СТЕВАН: Ово је договор, господине, не дајте се варати, милостива госпођа 'оће шалу да проводи.

ТРИФИЋ (Пели): Молим те, извести ме управо.

ПЕЛА (покаже му руке): Ево, милостиви господине, по овим се познаје да сам ја Пела.

СРЕТА: Да ти ђаво носи и такав пос'о и такав ред. (Пели) Чекај ти, вештицо!

ПЕЛА: Слатки Срето, ја нисам крива, ја сам морала слушати заповест.

СРЕТА: Бре, ћу те чибукати, док душу у теби не чујем; даћу ја теби како се кућа чува!

ТРИФИЋ: Хм, хм! Дакле, тебе је Стеван место Пеле код Срете однео?

СТЕВАН: Милостива госпођа, молим за опроштење, ја нисам знао.

СРЕТА: А шта ћу ја да рекнем?

ПЕРСИДА: А ја?

СУЛТАНА: Сви сте ви невини. То је зар тако небо хотело да искусим оно што нисам нигда ни помислити могла. Мајстор Срета ме је научио да није совестно децу сасвим мазити и распуштати. Моји родитељи су се смејали кад сам ја праскала и викала по кући, и што сам већма слушкиње кињила и тукла, то је њима милије било. Али данас ме је мајстор Срета научио да је лако тући, али врло тешко трпити.

ТРИФИЋ: Ох, ох, сунце моје, како ми је жао! (На страни: Бог те живио, Срето!)

СРЕТА: Како ми ђаво обрну памет, те је нисам познао! (Лупа се по челу) О, Срето, луди Срето!

СУЛТАНА: Немој се печалити, ја ти од срца праштам.

СРЕТА: Али ја мени нигда, а јошт мање оној. (На Пелу показивајући)

СУЛТАНА: Ако је дирнеш, никад ми више у кућу не долази. Ти си био мој учитељ.

СТЕВАН (Леп учитељ!)

СРЕТА: Милостиви господине, а како ми стојимо?

ТРИФИЋ: Можеш спокојно спавати.

СРЕТА (прети Пели): Разговараћемо се.

СУЛТАНА: Опет ти почињеш, мајстор Срето! 'Оћеш да ме расрдиш? Мани жену, моја је кривица.

ТРИФИЋ: Али кажи ми, молим те, Султано, како ти стиже до штале да су те морали Срети однети?

СУЛТАНА: Знам да ме је сан, кад сам хтела шупу по'одити надвладао, али откуд овако тврд сан, ја не знам; опомињем се да друго нисам ништа пила осим лимунаде. (Гледи на Персиду)

ПЕРСИДА (клекне на колена): Ах, милостива госпоја, опростите ми, ја сам метнула мало опиума у лимунaду, желећи вам учинити спокојни сан.

СУЛТАНА: И теби мирнију ноћ? Разумем; то би' и сама учинила кад би ме ко толико мучио. Устани, девојко, ја ти праштам, јер сам више ја него ти крива.

ТРИФИЋ: Децо, ја видим да је овај дан срећан за мене. Зато да заборавимо сви што је било, и да се скупа прочастимо.

СУЛТАНА: То је лепо, љубезни Трифићу, али ја имам јошт' мало дуга. (Показује на Персиду и Стевана) Треба да вратим.

ТРИФИЋ: Они добијаду по два пара 'аљина.

СУЛТАНА: И од мене један, нека буде три. Љубезни Трифићу, ја имам осим тога јошт' једну велику молбу.

ТРИФИЋ: Кажи, сунце моје, и теби ништа не могу одрећи, само кад паметно захтеваш.

СУЛТАНА: Ти, фала богу, доста добра имаш, а и ја сам ти толико донела да ме никад зато прекорети нећеш моћи. Како би било кад

би Срета и Пела сваке године по једну малу суму новаца од нас добили за свој ужитак?

СРЕТА: Милостива госпођа!

СУЛТАНА (Трифиху): Они су обоје добри.

ТРИФИЋ: Султано моја, теби за љубов и друго што, а камоли оно што је и мени самом по вољи.

СРЕТА: Пело, ти, шта си се удрвенчила?

СУЛТАНА: Приповеда се да је официр неки при командирању војске, опазивши изненада свога бившег учитеља, који је строг о с њиме поступао, клобук с главе пред њим скин'о. Ово нека се и са мном збуде! Срета нек остане у нашој кући, и ја како га усмотрим таки ће ми на памет пасти његов кратак каиш, и сотим ћу се задржати да нигда таково што не учиним које би негодованије код други' подигло.

СРЕТА: Господине, право људи кажу да су жене као поток: док су у љутини, кућу 'оће човеку да оборе; а кад се уталожу, милина их је гледати.

СУЛТАНА: Јошт' једно! Ти мораш мене и ону твоју песму научити, и

ја ћу је сваки дан певати и другима препоручивати, да се види како је ружна ствар кад је жена зла и дурљива.

СРЕТА: Видиш, Пело, шта вреди Срета? 'Ајде да пољубимо милостиву госпођу у руку.

ЗАБЕСА